Op-Ed: Kodėl sienos yra svarbios, o pasaulis be sienų – fantazija

Šioje 2015 m. birželio 14 d. nuotraukoje (Lefteris Pitarakis / *Associated Press*) įamžinta, kaip Sirijos pabėgėliai, įveikę pasienio tvorą ir peržengę šalis skiriančią ribą, įžengia į Turkiją. Pastaraisiais metais Turkija, palei dalį sienos su Sirija, stato jau betoninę sieną.

Victor Davis Hanson, Liepos 31, 2016, 05:00 (PT)

Sienos, kaip niekada anksčiau, dažnai aptarinėjama tema naujienose. Europos Sąjungą iš Artimųjų Rytų užplūdus musulmonų pabėgėliams, didėjant terorizmo mastams, kyla visuotinis maištas prieš vadinamuosius Šengeno erdvės susitarimus, kurie suteikia laisvo judėjimo teisę Europoje. Europos gyventojai nėra rasistai, tačiau dabar jie akivaizdžiai nori priimti Artimųjų Rytų imigrantus tik tuo atveju, jei šie atvyksta teisėtai ir pažada tapti europiečiais vertybių bei pažiūrų prasme, o tai yra protokolai, kurių ES iš esmės atsisakė prieš kelis dešimtmečius kaip netolerantiškų. Europiečiai iš naujo mokosi suprasti, kad žemyno išorinės sienos yra riboženklis, žymintis labai skirtingus Europos ir Šiaurės Afrikos ar Artimųjų Rytų požiūrius į kultūrą ir visuomenę.

Panaši krizė vyksta ir Jungtinėse Valstijose, kur prezidentas B. Obama atsisakė savo ankstesnio nepritarimo amnestijai vykdomuoju įsaku. Populistinis pasipriešinimas nekontroliuojamai imigracijai iš Meksikos, Centrinės ir Pietų Amerikos paskatino Donald‘o Trump‘o kandidatavimą į prezidentus, paremtą pažadu pastatyti neįveikiamą pasienio sieną. Panašiai kaip prieglobsčio prašytojų srautas Vokietijoje paskatino pasipriešinimą kanclerei Angela‘i Merkel.

> *Tiesa ta, kad formalios sienos ne sukuria skirtumus, o juos atspindi. Nuolatiniai elito bandymai „ištrinti“ sienas yra beprasmiški ir destruktyvūs.*

Vis didesnį pasipiktinimą Europoje ir Šiaurės Amerikoje kelia elito siekis sukurti pasaulį be sienų. Tarp elito atstovų, sienų nebuvimas užima vieną iš politiškai korektiškų mūsų amžiaus pozicijų ir, kaip ir kitos panašios idėjos, keičia mūsų vartojamą kalbą. Apibūdinantį terminą „nelegalus užsienietis“ pakeitė miglotas „neteisėtas imigrantas“, vėliau „imigrantas be dokumentų“, „imigrantas“ arba visiškai neutralus „migrantas“ – daiktavardis, kuris net neleidžia suprasti, ar minimas asmuo atvyksta, ar išvyksta.

Dabartinės atvirų sienų darbotvarkės šaknys glūdi ne tik ekonominiuose ir politiniuose veiksniuose – poreikyje turėti mažai apmokamų darbuotojų, kurie atliktų darbą, kurio, kaip manoma, nenori atlikti vietiniai amerikiečiai ar europiečiai, ir siekyje bėgti iš žlungančių valstybių – bet ir kelis dešimtmečius trukusiame intelektualiniame sąmyšyje, kuriame Vakarų akademikai sukūrė madingą „sienų diskurso“ lauką. Tai, ką galėtume pavadinti „postsienizmu“ (*post-borderism*), teigia, jog sienos tėra dirbtiniai konstruktai, marginalizacijos būdai, sukurti galingųjų, dažniausiai

Co-funded by the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426

MIND

siekiant stigmatizuoti ir engti „kitus“ – paprastai skurdesnius ir mažiau vakarietiškus – atsitiktinai atsidūrusius ne toje pusėje.

„Ten, kur brėžiamos sienos, įgyvendinama galia“, – kaip sakė vienas Europos mokslininkas. Toks požiūris reikštų, kad ten, kur sienos nėra nubrėžtos, galia nėra demonstruojama – tarsi į Vokietiją plūstantys Artimųjų Rytų imigrantai neturėtų didelės galios dėl savo skaičiaus ir meistriško manipuliavimo Vakarų skriaudų politika.

Tačiau svajonės apie pasaulį be sienų nėra naujos. Dar Plutarchas savo veikale „Apie tremtį“ teigė, kad Sokratas save laikė ne tik atėniečiu, bet ir kosmoso piliečiu“. Vėlesnėje Europos mąstysenoje, komunistinės visuotinio darbo jėgos solidarumo idėjos labai rėmėsi pasaulio be sienų idėja. „Pasaulio darbininkai, vienykitės!“ – ragino Marksas ir Engelsas. Taip mąstant, karai įsiplieksdavo, tik dėl bereikalingų ginčų apie atgyvenusias valstybių sienas.

Buvo teigiančių, kad nesibaigiančių karų sprendimas – panaikinti sienas ir pereiti prie tarptautinio valdymo. Prieškariu parašytame H. G. Wells‘o mokslinės fantastikos romane „Būsimųjų įvykių pavidalas“ buvo pranašaujama, kad sienos ilgainiui išnyks, nes įvairių šalių polimatai (*polymaths* – visapusiškai / įvairiose srityse išsilavinę žmonės) įtvirtins pažangų pasaulio valdymą. Tokios fikcijos paskatino madas ir realiame pasaulyje, nors bandymai paversti sienas nesvarbiomis – kaip kad Wells'o knygoje siekė padaryti Tautų Lyga – visada žlugdavo. Kairieji ir toliau puoselėja pasaulio be sienų viziją kaip moraliai pranašesnę, kaip dirbtinai primestų skirtumų triumfą.

Tačiau tiesa yra ta, kad formalios sienos nesukuria skirtumų – jos juos atspindi. Nuolatiniai elito bandymai ištrinti sienas yra beprasmiški ir destruktyvūs. Sienos – ir kovos dėl jų išsaugojimo ar pakeitimo – senos kaip žemdirbystės civilizacija. Senovės Graikijoje dauguma karų kildavo dėl pasienio teritorijų. Ginčijamos aukštumų ešatijos teikė mažai naudos žemės ūkiui, tačiau turėjo didžiulę simbolinę vertę miestui-valstybei, apibrėžiant, kur prasideda ir baigiasi jos kultūra.

Per visą istoriją karo židiniai tradiciškai būdavo tokios pasienio teritorijos – žemės tarp Argo ir Spartos, Reino ir Dunojaus upių kaip Romos ribos arba Elzasas-Lotaringija tarp Prancūzijos ir Vokietijos. Šie ginčai ne visada, bent jau iš pradžių, kildavo, kaip pastangos įsiveržti ir užkariauti kaimyną. Tai buvo skirtingų visuomenių, kurios vertino aiškias sienas ne tik kaip ekonominės būtinybės ar saugumo išraišką bet ir kaip priemonę, užtikrinančią, kad tam tikra visuomenė galėtų užsiimti savo unikalia veikla be kaimynų kišimosi ir nurodinėjimų.

Nedaugelis skelbiančių visuotinę besienę evangeliją išvengia veidmainystės. 2011 m. atvirų sienų šalininkas Antonio Villaraigosa tapo pirmuoju meru Los Andželo istorijoje, pastačiusiu sieną aplink oficialią mero rezidenciją. Jo sienų neturintys kaimynai paprieštaravo, kad, pirma, tokia barikada nereikalinga ir, antra, kad ji pažeidžia miesto potvarkį, draudžiantį statyti aukštesnes nei keturių pėdų gyvenamųjų namų sienas. Tačiau Villaraigosa, matyt, norėjo pabrėžti ribą tarp savo namų ir gatvės, arba nerimavo dėl saugumo, arba naują sieną laikė savo iškilios pareigybės simboliu.

Tuo tarpu, kai elitas gali statyti sienas, kad apsisaugotų, tokios politikos pasekmės skaudžiai atsiliepia ne elitui, neturinčiam pinigų ir įtakos, kad galėtų jas apeiti. Kontrastas tarp šių dviejų grupių – Peggy Noonan jas apibūdino kaip „apsaugotuosius“ ir „neapsaugotuosius“ – išryškėjo per Džebo Bušo (*Jeb Bush*) prezidentinę rinkimų kampaniją. Kai buvęs Floridos gubernatorius nelegalią imigraciją iš Meksikos pavadino „meilės aktu“, jo kandidatūra buvo pasmerkta. Atrodo, kad Bušas turėjo kapitalą, leidžiantį pasirinkti, kaip jo idėjų pasekmės atsilieps jam pačiam ir jo šeimai, kas neįmanoma daugumai JAV pietvakariuose gyvenančių žmonių.

Tie, kurie menkina sienas, nenori gvildenti klausimo, kodėl žmonės nusprendžia jas kirsti, atsisakydami savo kalbos ir gimtosios žemės, ir labai rizikuodami asmeniškai.

Co-funded by the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426

MIND

Bendrai paėmus, tie, kurie menkina sienas, nenori gvildenti klausimo, kodėl dešimtys milijonų žmonių nusprendžia jas kirsti, atsisakydami savo kalbos ir gimtosios žemės, ir rizikuodami asmeniškai. Atsakymas akivaizdus – migracija taip, kaip XX a. septintajame dešimtmetyje tarp žemyninės Kinijos ir Honkongo, ir dabar tarp Šiaurės ir Pietų Korėjos, paprastai yra vienpusė – iš nevakarietiškų šalių į Vakarus arba į šalis su vakarietiškomis apraiškomis. Žmonės eina, lipa, plaukia, skrenda ir kerta sienas, nes žino, kad šios ribos žymi skirtingus požiūrius į žmogiškąją būtį, o viena pusė laikoma sėkmingesne ar patrauklesne už kitą.

Vakarų taisyklės, skatinančios didesnę konsensusu grįsto valdymo tikimybę, religinė tolerancija, nepriklausoma teismų sistema, laisvosios rinkos kapitalizmas ir privačios nuosavybės apsauga, kartu suteikia asmeniui gerovės ir asmeninio saugumo lygį, kuriuo jis retai mėgaujasi savo šalyje. Dėl to migrantai, vykdami į Vakarus, prisitaiko, turėdami galvoje, kad Vakarų civilizacija, unikali tuo, kad paprastai save apibrėžia pagal kultūrą, o ne rasę, ir todėl vienintelė yra pasirengusi priimti ir integruoti skirtingų rasių atstovus, norinčius dalytis jos principais.

Daugelis nesiintegravusių musulmonų Vakaruose mano galintys ignoruoti Vakarų teisinę sistemą ir tuo pačiu, ekstremaliose situacijose, ja remtis. Šiandieninis pakistanietis, atvykęs į Londoną, gali norėti vadovautis šariato teise, kokia jam buvo žinoma Pandžabe (*Punjab*). Tačiau čia yra dvi dažnai nepaminimos konstantos. Pirma, migrantas tikrai nenori grįžti ir susidurti su šariato teise Pakistane. Antra, jei jam būtų leista institucionalizuoti savo gimtąją kultūrą naujoje šalyje, jis galiausiai pabėgtų nuo rezultatų – ir vėl, greičiausiai, išvyktų kur nors kitur dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių paliko savo namus prieš tai. Panašiai, kaip dokumentų neturintys Lotynų Amerikos jaunuoliai Donald‘o Trump‘o mitinge, dažnai mojuoja Meksikos vėliavomis arba plakatais su šūkiais „Padarykime Ameriką vėl Meksika“. Tačiau atkreipkite dėmesį į emocinį paradoksą: pykdami dėl galimos deportacijos, asmenys be pilietybės absurdiškai mojuoja šalies, į kurią jie tikrai nenori grįžti, vėliava, ignoruodami vėliavą valstybės, kurioje jie tvirtai nori likti.

Skirtingoms šalims sienos yra tai, kas kaimynams yra tvoros: tai priemonė, kuria galima atskirti tai, kad vienoje pusėje yra kažkas kitokio nei kitoje. Sienos sustiprina įgimtą žmogaus troškimą turėti ir saugoti nuosavybę ir fizinę erdvę, o to neįmanoma padaryti, jei tai nelaikoma – ir tuo pačiu suprantama – kaip kažkas skirtinga ir atskira. Aiškiai nubrėžtos sienos ir jų laikymasis – ar tai būtų fizinės sienos ir tvoros, ar apsaugos pajėgos – neišnyks, nes tai siekia pačią žmogaus būties esmę. Tai, ką teisininkai nuo Romos iki Škotijos Apšvietos laikų vadino *meum et tuum*, mano ir tavo. Tarp draugų, sienų nebuvimas stiprina draugystę, o tarp nedraugų, įtvirtintos sienos padeda išsaugoti taiką.

Co-funded by the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426

MIND